

Afetzedelerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ve Sosyal Hizmet Uygulamaları

Meral ÖZTÜRK¹

Abdullah GÜLMEZ²

GİRİŞ

Dünya tarihinde doğal afetler yaşanmakla birlikte 20. yüzyılın ortalarından itibaren afetlerin sayısındaki artış dikkat çekicidir. İstatistiklere göre dünyada yılda 400 civarında doğal afet olmakta (Agyapong vd., 2022) bunların %60'ından fazlası Asya ve Afrika kıtalarında meydana gelmektedir (Eshghi ve Larson, 2008). Doğal afetler ekonomik, sosyal, fiziksel ve ruhsal sağlık açısından hem afetzedeleri hem de toplumun diğer kesimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Kukuoğlu, 2018). Özellikle ağır can ve mal kaybının olduğu afetlerde afetzedelerin yaşadığı korku, kaygı, çaresizlik, stres, öfke, kızgınlık ve utanç gibi bir takım duygusal gelgitler (Sönmez ve Hocoğlu, 2023) tedavi edilmediklerinde zamanla derinleşerek travma sonrası stres bozukluğuna (TSSB) dönüşebilmektedir. TSSB yaşanan travmatik olayı hatırlatan ve ruhsal olarak bireyi olumsuz etkileyen bir seyir göstermekte, travmatik olay istemsiz şekilde zihinde tekrarlanarak, zorlanımlı bir duruma dönüşmektedir (Bugay ve Kararımak, 2014). TSSB madde kötüye kullanımı sosyal geri çekilme/yalnızlık ve intihar eğilimi gibi riskleri beraberinde getirmekte (Lotfi ve Başçılar, 2017; Seven vd., 2022), çoğunlukla diğer kaygı bozuklukları ve majör depresif

¹ Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mrozturk@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7570-5361

² Doktora Öğrencisi, Tunceli Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, gulmezabdullah056@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5769-087X

ilgili çalışmalar, toplumsal uzlaşa temelinde sosyal adalet ve insan haklarının gelişimi için çaba sarfeden sivil toplum örgütlerinin girişimlerini desteklemek sosyal politika alanında atılabilecek diğer adımlar olarak sayılabilir (Lotfi ve Başçılar, 2017).

KAYNAKLAR

- Abolhadi, E., Divsalar, P., Mosleh-Shirazi, M. A. ve Dehesh, T. (2022). Latent classes of posttraumatic stress disorder among survivors of the Bam Earthquake after 17 years. *BMC Psychiatry*, 22, Article number: 603
- Agyapong, B., Shalaby, R., Eboreime, E., Obuobi-Donkor, G., Owusu, E., Adu, M.K., Mao, W., Oluwasina, F. ve Agyapong, V.I.O. (2022). Cumulative trauma from multiple natural disasters increases mental health burden on residents of Fort McMurray. *European Journal of Psychotraumatology*, 13(1), e2059999.
- Aktaş, A. ve Aktaş, R. (1992). İş stresi. *Milli Produktivite Dergisi*, MPM yayını 1: 153-171.
- Ali, M. Farooq, N. Bhatti, M.A. Kuroiwa, C. (2012). Assessment of prevalence and determinants of posttraumatic stress disorder in survivors of earthquake in Pakistan using Davidson Trauma Scale *Journal of Affective Disorders*, 136(3), 238-43.
- Alyanak, B., Ekşi, A., Toparlak, D., Peykerli, G. Ve Saydam, R. (2000). Depremden sonraki 2-6 aylık sürede travma sonrası stres bozukluğunun ergenlerde araştırılması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(2),71-80.
- American Psikiyatri Birliği Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (Beşinci Baskı) (DSM-5). (2013). Çeviri ed. E. Köroğlu. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Armenian, H. K, Melkonian, A.K, Hovanesian, A.P. (1998). Long term mortality and morbidity related to degree of damage following the 1998 earthquake in Armenia. *American Journal of Epidemiology*, 1;148(11), 1077-84.
- Artan, T. ve Özkan, A.O. (2020). Afetlerde sosyal hizmet, *Journal of ADEM*; 1(1);47-54.
- Asarlı Tokgöz, Z. (2018). Göz hareketleri ile duyarsızlaştırma ve yeniden işleme (EMDR). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 526-545.
- Aykut, S. ve Soner-Aykut, S. (2020). Kovid-19 pandemisi ve travma sonrası stres bozukluğu temelinde sosyal hizmetin önemi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 1(1), 56-66.
- Bauwens, J. Ve Naturele, A. (2017). The role of social work in the aftermath of disasters and traumatic events. *Clinical Social Work Journal*, 45, 99-101.
- Bayraktar, S. (2012). *Psikolojik Travma*. Ankara. Nobel Tıp yayınları
- Beck, A.T. ve Emery, G. (2011) Anksiyete bozuklukları ve fobiler. Çev. Veysel Öztürk. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Belle, D. ve Doucet, J. (2003). Poverty, inequality, and discrimination as sources of depression among U.S. women. *Psychology of Women Quarterly*, 27(2), 101-113.
- Berger, R. (2012). Trauma and social work practice. Figley, C. R. (Ed.) *Encyclopedia of Trauma: An Interdisciplinary Guide* içinde (ss.700-703). SAGE Publications.
- Bolton D, O’Ryan D, Udwin O, Boyle S, Yule W. (2000). The long-term psychological effects of a disaster experienced in adolescence: II: General psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41(4):513-23.
- Boztaş, M.H., Aker, A.T., Munir, K., Çelik, F., Aydın, A., Karasu, U. ve Mutlu, E.A. (2019) Post traumatic stress disorder among adults in the aftermath of 2011 Van-Ercis earthquake in Turkey. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 22,380-388.

- Breckenridge, J. ve James, K. (2010) Educating social work students in multifaceted interventions for trauma, social work education. *The International Journal*, 29:3, 259-275,
- Breslau, N., Davis, G.C., Peterson, E.L. ve Schultz, L.R. (2000). A second look at comorbidity in victims of trauma: The posttraumatic stress disorder-major depression connection. *Biological Psychiatry*, 48, 902-909.
- Brewin, C, Andrews, B. ve Valentine, B. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5),748-766.
- Bugay, A. ve Karairmak, Ö. (2014). Sağlıklı psikolojik işlerlik ve travma karşısında uyum sağlama yetisi olarak psikolojik sağlamlık. Türkan Doğan ve Özgür Erdur (Ed.), *Afetler, Krizler, Travmalar ve Psikolojik Yardım* içinde (s. 75-113). Ankara: Türk PDR Derneği Yayınları.
- Bulut, S. (2009). Depremden sonra çocuklarda görülen travma sonrası stres tepkilerinin yaş ve cinsiyetler açısından karşılaştırılması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31),43-51.
- Cenat, J.M. ve Derivois, D. (2014). Assessment of prevalence and determinants of posttraumatic stress disorder and depression symptoms in adults survivors of earthquake in Haiti after 30 months, *Journal of Affective Disorders*, 159,111-117.
- Chen, C.H., Tan, H.K., Liao, L.R., Chen, H.H., Chan, C.C., Cheng, J.J., Chen, C.Y., Wang, T.N. ve Lu, M.L. (2007). Long-term psychological outcome of 1999 Taiwan earthquake survivors: a survey of a high-risk sample with property damage. *Comprehensive Psychiatry*, 48(3):269-75.
- Cofini, V., Carbonelli, A., Cecilia, M.R., Binkin, N., Di Orio, F. (2015). Post traumatic stress disorder and coping in a sample of adult survivors of the Italian earthquake. *Psychiatry Research*, 229(1-2), 353-358.
- Çiller, A. Köskün, T. Ve Akça, A.Y.E. (2022). Travma sonrası stres bozukluğu ve tedavisinde kullanılan davranışçı terapi müdahale teknikleri. *Current Approaches in Psychiatry*, 14(4), 499-509.
- Çolak, B., Kokurcan, A. ve Özsan, H. H. (2010). DSM'ler boyunca travma kavramının seyri. *Kriz Dergisi* 18(3), 19-26.
- Dai, W., Chen, L., Lai, Z., Li, Y., Wang, J. ve Liu, A. (2016). The incidence of post-traumatic stress disorder among survivors after earthquakes:a systematic review and meta-analysis. *BMC Psychiatry*. 7(16), 188.
- Damka, Z. (2009). *Sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlar: anksiyete duyarlılığı, travmaya bağlı suçluluk, travma sonrası stres bozukluğu ve psikolojik belirtiler* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Davidson, J.R.T. (1997) Biological therapies for posttraumatic stress disorder: An overview. *Journal of Clinical Psychiatry*, 58 (Ek: 9), 29-32.
- Dell'Osso, L., Carmassi, C., Massimetti, G., Stratta, P., Riccardi, I., Capanna, C., Akiskal, K.K., Akiskal, H.S. ve Rossi, A. (2013). Age, gender and epicenter proximity effects on post-traumatic stress symptoms in LAquila 2009 earthquake survivors. *Journal of Affective Disorder*, 146(2), 174-80.
- DeWolfe, D.J. (2000). *Training manual for mental health and human service workers in major disasters* (2. Baskı). DHHS Publication No. ADM 90-538), Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Erbay, E. (2019). güç ve güçlendirme kavramları bağlamında sosyal hizmet uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(42), 41-63.
- Eshghi, K. ve Larson, R. C. (2008). Disasters: Lessons from the past 105 years. *Disaster Prevention and Management*, 17(1), 62-82.

- Farooqui, M., Quadri, S.A., Suriya, S.S., Khan, M.A., Ovais, M., Sohail Z., Shoaib, S., Tohid, H. ve Hassan, M. (2017). Post traumatic stress disorder: a serious post-earthquake complication. *Trends in Psychiatry Psychother*, 39(2), 135-43.
- Fong, K.N.K. vd. (2022). Post-traumatic stress disorder (PTSD) after an earthquake experience: A cross-sectional survey of Wenchuan earthquake victims with physical disabilities 10 years later, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 80, [103225]. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2022.103225>
- Furber, C.M., Garrod, D., Maloney, E., Lovel, K. ve McGovan, L. (2009). A qualitative study of mild to moderate psychological distress during pregnancy, *International Journal of Nursing Studies*, 46(5), 669-77.
- Galea, S., Nandi, A. ve Vlahov, D. (2005). The epidemiology of post-traumatic stress disorder after disasters. *Epidemiologic Reviews*, 27:78-91.
- Giannopoulou, I., Strouthos, M., Smith, P., Dikaiakou, A., Galanopoulou, V. ve Yule, W. (2006). Post-traumatic stress reactions of children and adolescents exposed to the Athens 1999 earthquake, *European Psychiatry*, 21, 160-166.
- Goenjian, A. K., Steinberg, A. M., Najarian, L. M., Fairbanks, L. A., Tashjian, M. ve Pynoos, R. S. (2000). Prospective study of posttraumatic stress, anxiety, and depressive reactions after earthquake and political violence. *The American Journal of Psychiatry*, 157(6), 911-916.
- Gökalp, P.G. (2000). Travma sonrası stres bozukluğunda ilaç tedavisi. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 3(3): 21-28.
- Güneş-Aslan, G. (2022). Travma bilgili bakım ve sosyal hizmet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22 (54) , 87-106.
- Hacıoğlu, M., Aker, T., Kutlar, T. ve Yaman, M. (2002). Deprem tipi travma sonrasında gelişen travma sonrası stres bozukluğu belirtileri alt tipleri. *Düşünen Adam*, 15(1), 4- 15.
- Herman, J. L. (2016). *Travma ve iyileşme* (4. Baskı). İstanbul: Literatür
- Hsu, C.C., Chong, M.Y., Yang, P. ve Yen, C.F. (2002). Posttraumatic stress disorder among adolescent earthquake victims in Taiwan. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 41(7):875-81.
- İşmen, A. E. (2001). Deprem yaşantısına bağlı travma ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 80-104.
- İzci, F. ve Ünveren, G. (2017). Travma sonrası stres bozukluğunda Bilişsel Davranışçı Terapi ve Göz Hareketleri ile Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 6(1):31-38.
- Javadian, R. (2007). Social work responses to earthquake disasters: A social work intervention in Bam, Iran. *International Social Work*, 50(3), 334-346.
- Kaya, S. ve Türk, A. (2023). Afetlerde psikososyal destek profesyonellerinin travmaya müdahale becerilerinin incelenmesi. A. Bilgili ve B. Hanedan (ed.), *Sağlık Bilimlerinde Güncel tartışmalar 7* içinde (ss.646-655). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Kessler, R. C., Galea, S., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Ursano, R. J., ve Wessely, S. (2008). Trends in mental illness and suicidality after Hurricane Katrina. *Molecular Psychiatry*, 13(4), 374-384.
- Knight, B., Gatz, M. ve Heller, K. (2000). Age and emotional response to the Northridge earthquake: A longitudinal analysis. *Psychology & Aging*, 15, 627-634.
- Kukuoğlu, A. (2018). Doğal afetler sonrası yaşanan travmalar ve örnek bir psikoeğitim programı. *Afet ve Risk Dergisi* 1(1), 39-52.
- Kul, A. ve Türk, F. (2020). Kabul ve Adanmışlık Terapisi (ACT) üzerine bir derleme çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Özel Sayı), 3773-3805,
- Kurt, E. Gülbahçe, A. (2019). Van depremini yaşayan öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (3), 957-972.

- Lecic-Tosevski, D., Pejuskovic, B., Miladinovic, T., Toskovic, O. ve Priebe, S. (2013). Posttraumatic stress disorder in a Serbian community seven years after trauma exposure. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 201(12):1040-1044.
- Levenson, J. (2017). Trauma-informed social work practice, *Social Work*, 62(2), 105-113.
- Liang, L., Gao, T., Ren, H., Cao, R., Qin, Z., Hu, Y., Li, C. ve Mei, S. (2020). Post-traumatic stress disorder and psychological distress in Chinese youths following the COVID-19 emergency. *Journal of Health Psychology*, 25(9), 1164-1175.
- Liu, M., Wang, L., Shi, Z., Zhang, Z., Zhang, K., ve Shen, J. (2011). Mental health problems among children one-year after Sichuan earthquake in China: A follow-up study. *PLoS ONE*, 6(2), 8-13.
- Lotfi, S. ve Başçillar, M. (2017). *Travma sonrası stres bozukluğu ve sosyal hizmet. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3), 275-286.
- Mathbor, G.M. (2007). Enhancement of community preparedness for natural disasters: the role of social work in building social capital for sustainable disaster relief and management. *International Social Work*, 50(3), 357-369.
- Miller, A. (2021). How are trauma and chronic stress similar? <https://dcmetrotherapy.com/2021/03/01/how-are-trauma-and-chronic-stress-similar/>
- Najarian, L.M., Goenjian, A.K., Pelcovitz, D., Mandel, F. ve Najarian, B. (1996), Relocation after a disaster: posttraumatic stress disorder in Armenia after the earthquake. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 35, 374-383.
- Neria, Y., Nandi, A. ve Galea, S. (2008). Post-traumatic stress disorder following disasters: A systematic review. *Psychological Medicine* 38, 467-480.
- Norris, F. H., ve Stevens, S. P. (2007). Community resilience and the principles of mass trauma intervention. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 70(4), 320-328.
- North CS (2014). Current research and recent breakthroughs on the mental health effects of disasters. *Current Psychiatry Reports* 16(481), 1-8.
- Oral, M. ve Tuncay, T. (2012). Ruh sağlığı alanında sosyal hizmet uzmanlarının rol ve sorumlulukları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 93-114.
- Önder, E., Tural, U., Aker, T., Kılıç, C. ve Erdoğan, S. (2006). Prevalence of psychiatric disorders three years after the 1999 earthquake in Turkey: Marmara Earthquake Survey (MES). *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 41:868-874.
- Özen, Y. (2018). Travma sonrası ortaya çıkan psikolojik bozukluklar üzerine bir değerlendirme. *The Journal of Social Science*, 2(4), 136-159.
- Özgen, F. ve Aydın, H. (1999). Travma sonrası stres bozukluğu. *Klinik Psikiyatri*, 1, 34-41.
- Özkan, B. Ve Çetinkaya Kutun, F. (2021). Afet psikolojisi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 8(3), 249-256.
- Pai, A., Suris, A.M. ve North, C.S. (2017). Posttraumatic Stress Disorder in the DSM-5: Controversy, Change, and Conceptual Considerations. *Behavioral Science (Basel)*. 7(1), 1-7.
- Patel, C. (1989). *Stres management*. London: Vermilion Press.
- Pernicano, P. (2009). *Using stories, art, and play in trauma-informed treatment. case examples and applications across the lifespan*. New York: Routledge Publishing.
- Pino O, Pelosi A, Artoni V, Mari M. (2021). Post-traumatic outcomes among survivors of the earthquake in Central Italy of August 24, 2016. A study on PTSD risk and vulnerability factors. *Psychiatric Quarterly*, 92(4):1489-1511.

- Pynoos, R.S., Goenjian, A., Tashjian, M., Karakashian, M., Manjikian, R., Manoukian, G., Steinberg, A.M. ve Fairbanks, L.A. (1993). Post-traumatic stress reactions in children after the 1988 Armenian earthquake. *The British Journal of Psychiatry*, 163:239-47.
- Roussos, A. vd. (2005). Posttraumatic stress and depressive reactions among children and adolescents after the 1999 earthquake in Ano Liosia, Greece. *The American Journal of Psychiatry*, 162(3), 530-537.
- Salcıođlu, E., Basođlu, M. ve Livanou, M. (2007). Post-traumatic stress disorder and comorbid depression among survivors of the 1999 earthquake in Turkey. *Disasters*, 31(2):115-29.
- Selye, H. (1976). *Stress without distress*. Serban, G. (ed.), *Psychopathology of Human Adaptation* içinde (ss.137-146). New York: Plenum.
- Serinçay, H., Mat, G., Ülger, E., Özçakır, A., Alper, Z., ve Uncu, Y. (2021). Covid-19 pandemisinde travma sonrası stres bozukluğu: Aile hekimliği yaklaşımları. *Türkiye Aile Hekimliđi Dergisi*, 25(2), 37-46.
- Seven, E., Turguner, C. ve Aydın, M. A. (2022). Travma sonrası stres bozukluğunun derin öğrenme yöntemleri ile tespiti. *El-Cezeri Fen ve Mühendislik Dergisi*, 9 (4); 1274-1281.
- Shahar, I. B. (1993). Disaster preparation and the functioning of a hospital social work department during the Gulf War. *Journal of Social Work in Health Care* 18(3/4): 147-59.
- Shapiro, F. (2002). EMDR 12 years after its introduction: past and future research. *Journal of Clinical Psychology*, 58(1), 1-22.
- Sönmez, D. ve Hocaoglu, C. (2023). Post-traumatic stress disorder after natural disasters: A review. *Duzce Medical Journal*, X(X),X-X.
- Sönmez, M.B. (2022). Depremin psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. *TO-TBİD Dergisi*, 21,337-343.
- Sungur, M. Z. (1997) Bilişsel-davranışçı terapilerin gelişim öyküsü. A. Tangör (Ed), *Psikoterapiler El Kitabı* içinde (ss. 50-66). Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları, Kitap: 4.
- Tang, B., Deng, Q., Glik, D., Dong, J., Zhang, L. (2017). A meta-analysis of risk factors for post-traumatic stress disorder (ptsd) in adults and children after earthquakes, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(12), 1-20.
- Tang, HS, Kuo CJ, Chen CT et al. (2000), Acute psychiatric disorders in the bereaved survivors of a disastrous earthquake. *Taiwanese Journal of Psychiatry*, 14, 218-227.
- Thompson, M. P., Norris, F. H., ve Hanacek, B. (1993). Age differences in the psychological consequences of Hurricane Hugo. *Psychology & Aging*, 8, 606-616.
- Tokgünaydın, S. ve Sütçü, S. T. (2016). Travma sonrası stres bozukluğunun tedavisinde bilişsel davranışçı grup terapisinin etkililiği: Sistematik bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(Suppl 1), 95-107.
- Tuncay, T. (2004). *Afetlerde sosyal hizmet*. Ankara: Özbay Matbaa.
- Türk, A. ve Kaya, S. (2023). Deprem sonrası psikososyal destek uygulamalarında merhamet yorgunluğunun psikolojik sağlamlığa etkisi: Sosyal hizmet uzmanları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 81-91.
- Udwin, O., Boyle, S. ve Yule, W. (2000). Risk factors for long-term psychological effects of a disaster experienced in adolescence: Predictors of Post Traumatic Stress Disorder. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 41, 969-979.
- Ursano, R. J., Fullerton, C. S. ve Norwood, A. E. (1999). Psychiatric dimensions of disaster: patient care, community consultation, and preventive medicine. APA Online, *Practice of Psychiatry*, 3(4),1465-7309.

- Ünal, E. (21 Kasım 2020). Psikopatoloji 1 (Power Point Sunum). <https://docplayer.biz.tr/198124276-Psikopatoloji-i-dr-ogr-uyesi-elif-unal-ondokuz-mayis-universitesi-psikolojji-bolumu.html> adresinden 5 Nisan 2023 tarihinde indirildi.
- Van Der Kolk, B. (2018). *Beden kayıt tutar: Travmanın iyileşmesinde beyin zihin ve beden*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Van Etten, M. L. ve Taylor, S. (1998). Comparative efficacy of treatments for post-traumatic stress disorder: A meta-analysis. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 5(3), 126-44.
- Wang, B., Ni, C., Chen, J., Liu, X., Wang, A., Shao, Z., Xiao, D., Cheng, H., Jiang, J., Yan, Y., (2010). Posttraumatic stress disorder 1 month after 2008 earthquake in China: Wenchuan earthquake survey. *Psychiatry Research*, 187, 392-396.
- Wang, X., Gao, L., Shinfuku, N., Zhang, H., Zhao, C. ve Shen, Y. (2000), Longitudinal study of earthquake-related PTSD in a randomly selected community sample in North China. *American Journal of Psychiatry*, 157,1260-1266.
- Wastell, C. (2005). *Understanding trauma and emotion: dealing with trauma using an emotion-focused approach*. Allen and Unwin.
- Wolynn, M. (2016). *Seninle başlamadı*, Çev. M. Madenoğlu. İstanbul: Sola Unitas Yayınları.
- Wu, H-C. vd. (2006). Survey of quality of life and related risk factors for a Taiwanese village population 3 years post-earthquake. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 40(4):355-361.
- X. Zhou, X., Kang, L., Sun, X., Song, H., Mao, W., Huang, X., Zhang, Y. ve Li, J. (2013). Prevalence and risk factors of post-traumatic stress disorder among adult survivors six months after the Wenchuan earthquake *Comprehensive Psychiatry*, 54 (5), 493-499.
- Yarvis, J. S. (2011) A civilian social worker's guide to the treatment of war-induced PTSD, *Social Work in Health Care*, 50(1), 51-72.
- Yavuz, K.F. (2015). Kabul ve Kararlılık Terapisi (ACT): Genel Bir Bakış. *Türkiye Klinikleri/ Journal Psychiatry Special Topics*, 88 (22), 21-27.
- Yueh, C.C. (2003). Social workers' involvement in Taiwan's 1999 earthquake disaster aid: Implications for social work education. *Online Journal of Social Work and Society* 1(1): 1-22.
- Zhang, Z. vd. (2012). Prevalence of post-traumatic stress disorder among adolescents after the wenchuan earthquake in China, *Psychological Medicine* 42, 1687-1693.
<https://www.psychologyschoolguide.net/social-work-careers/trauma-social-worker/>